

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНИКА

Факультет філології

Кафедра слов'янських мов

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ЛІНГВІСТИЧНА ГЕОГРАФІЯ

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)

Освітня програма Українська мова і література

Польська мова і література, англійська мова

Польська мова і література

Чеська мова і література

Середня освіта (польська мова та література)

Середня освіта (українська мова та література)

Спеціальність *035 Філологія*
014 Середня освіта (за предметними спеціальностями)

Галузь знань *03 Гуманітарні науки*

01 Освіта / Педагогіка

Затверджено на засіданні
кафедри слов'янських мов
Протокол №1 від “27” серпня 2025 р.

м. Івано-Франківськ – 2024

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Лінгвістична географія
Викладач (-і)	к.ф.н. , доц. Щербій Наталія Олегівна, ас. Ліщинська Галина Дмитрівна
Контактний телефон викладача	+380967481193
E-mail викладача	natalia.shcherbii@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	очна
Обсяг дисципліни	90 годин/3.0 кредитів ECTS
Консультації	Консультації проводяться згідно з узгодженим графіком на навчальний семестр. Також консультації можливі в день проведення лекцій чи практичних занять, окрім того практикується залучення онлайн ресурсів за попередньою домовленістю.
Посилання на сайт дистанційного навчання	http://www.d-learn.pu.if.ua/

2. Анотація до навчальної дисципліни

Курс подає відомості про територіальну диференціацію та дистрибуцію мов світу, особливості виокремлення мовних ареалів та класифікації мов за генеалогічним і типологічним підходом, причини розвитку й занепаду мов, чинники, що впливають на їхній статус. У ході курсу студенти навчатимуться користуватися лінгвістичними картами й атласами, аналізувати статистичні дані про мови світу, вести дискусію про проблемні лінгвістичні питання. Участь у дискусіях сприятиме напрацюванню вміння висловлюватися точно, лаконічно, аргументовано, згідно з мовними нормами, бути критичним, застосовувати знання у практичних ситуаціях. Індивідуальні презентації розвиватимуть комунікативну компетенцію, зокрема навички спілкування з аудиторією, аргументованих відповідей на запитання. Підготовка до семінарських занять і презентацій покращить здатність пошуку, опрацювання й аналізу інформації з різних джерел. Створення "мапи думок" удосконалить вміння впорядковувати отримані знання, виокремлювати ключові факти й поняття.

3. Мета та цілі курсу (в межах мети на цілей ОП)

Лінгвістична географія" доповнює й поглиблює знання, отримані під час вивчення цих дисциплін. Курс формує уявлення про мову як соціальне явище, політичні, економічні, культурні та інші чинники, що впливають на формування й розвиток мови, визначення її статусу й світових позицій. Окрему увагу буде приділено ареальному членуванню мовного простору, особливостям генеалогії та типології мов. Важливим аспектом є визначення функцій мови у суспільстві, її ролі як національної спадщини та цінного ресурсу. Також увагу буде приділено лінгвістичним особливостям міжкультурної комунікації та підставам і шляхам ревіталізації загрожених мов.

4. Програмні компетентності та результати навчання

Загальні компетентності

ІК Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми в галузі філології та перекладу (лінгвістики, літературознавства, фольклористики та літературного краєзнавства) у процесі професійної діяльності або навчання, що передбачає застосування теорій та методів філологічної науки і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

291 Міжнародні відносини

ЗК 2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК 6. Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 10. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

Фахові компетентності

ФК 2. Здатність використовувати в професійній діяльності знання про мову як особливу знакову систему, її природу, функції, рівні.

ФК 4. Здатність аналізувати діалектні та соціальні різновиди польської мови та англійської мови, описувати соціолінгвальну ситуацію.

ФК 7. Здатність до збирання й аналізу, систематизації та інтерпретації мовних, літературних, фольклорних фактів, інтерпретації та перекладу тексту.

ФК 10. Здатність здійснювати лінгвістичний, літературознавчий та спеціальний філологічний аналіз текстів різних стилів і жанрів.

Результати навчання

ПРН-1. Вільно спілкуватися з професійних питань із фахівцями та нефаківцями українською та іноземною (ми) мовами усно й письмово, використовувати їх для організації ефективної міжкультурної комунікації.

ПРН-2. Ефективно працювати з інформацією: добирати необхідну інформацію з різних джерел, зокрема з фахової літератури та електронних баз, критично аналізувати й інтерпретувати її, впорядковувати, класифікувати й систематизувати.

ПРН-3. Організовувати процес свого навчання й самоосвіти.

ПРН-4. Розуміти фундаментальні принципи буття людини, природи, суспільства.

ПРН-5. Співпрацювати з колегами, представниками інших культур та релігій, прибічниками різних політичних поглядів тощо.

ПРН-6. Використовувати інформаційні й комунікаційні технології для вирішення складних спеціалізованих завдань і проблем професійної діяльності.

ПРН-8. Знати й розуміти систему української мови, її історію та вміти застосовувати ці знання у професійній діяльності.

ПРН-9. Характеризувати діалектні та соціальні різновиди української мови та інших мов, які вивчаються студентом, описувати соціолінгвальну ситуацію.

ПРН-10. Знати норми польської, англійської, української мови та вміти їх застосовувати у практичній діяльності.

ПРН-12. Аналізувати мовні одиниці, визначати їхню взаємодію та характеризувати мовні явища і процеси, що їх зумовлюють.

ПРН-15. Здійснювати лінгвістичний аналіз текстів різних стилів і жанрів.

ПРН-17. Збирати, аналізувати, систематизувати й інтерпретувати факти мови й мовлення та використовувати їх для розв'язання складних завдань і проблем у спеціалізованих сферах професійної діяльності та/або навчання.

5. Організація навчання

Обсяг навчальної дисципліни

Вид заняття	Загальна кількість годин
лекції	12
практичні	18
самостійна робота	60

Ознаки навчальної дисципліни

Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / Вибірковий
Осінньо-зимовий	035 Філологія	4 / 3	Вибірковий

	014 Середня освіта (за предметними спеціальностями)		
Тематика навчальної дисципліни			

Теми	Кількість годин		
	лекції	практичні	самостійна робота
Тема 1. Мовні ареали 1. Класифікація мов. Принципи класифікації мов світу. 2. Ареальна лінгвістика 3. Проблематика генеалогічної класифікації слов'янських мов	2	2	5
Тема 2. Писемності народів світу	2	2	5
Тема 3. Мови міжнародного спілкування 1. Штучні 2. Природні	2	2	5
Тема 4. Лінгвістичні засади мовного облаштування світу 1.1 Мова і суспільство 1.2 Мовна політика: основні категорії соціолінгвістичного аналізу 1.3 Огляд мовних політик світу	2	2	10
Тема 5. Мова, конфлікти й війни. 1. Багатомовність 2. Мова як цінний ресурс 3. Загрожені мови	2	4	15
Тема 6. Україна та її мови Геополітичний та національний вимір мовної ситуації в Україні	2	4	5
Тема 8. Підсумкова контрольна робота		2	10
Разом годин за семестр	12	18	60

6. Система оцінювання курсу

Загальна система оцінювання курсу	Оцінювання здійснюється за національною і ECTS шкалою на основі 100-бальної системи (див. пункт 9.3. "Види контролю" Положення про організацію освітнього процесу та розробки основних документів з організації освітнього процесу в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника» (Редакція 7) Загальні 100 балів включають: 40 балів – підсумок роботи студента під час практичних
-----------------------------------	--

	занять. 10 балів – самостійна робота (індивідуальні теми) 50 балів – підсумкова контрольна робота
Вимоги до письмової роботи	Концептуально конкретне й емпірично верифіковане висвітлення питань. Комплексна контрольна робота охоплює такі завдання: 1) 50 тестових завдань з усіх тем
Практичні заняття	Письмові завдання, тести, усні виступи, презентації
Умови допуску до підсумкового контролю	Лекційні заняття. Семінарські заняття. Семінар-дискусія. Індивідуальна презентація. Робота з електронними базами даних, словниками, корпусами мов, атласами під час лекційних і семінарських занять. Використання програм для створення "мапи думок".

7. Політика курсу

Письмові роботи	Тестові завдання після кожної лекції. Індивідуальні презентації. Вправи до тем. Підсумкова тестова контрольна робота.
Академічна доброчесність	Дотримання академічної доброчесності засновується на ряді положень та принципів академічної доброчесності, що регламентують діяльність здобувачів вищої освіти та викладачів університету: 1. Кодекс честі Карпатського національного університету імені Василя Стефаника. 2. Положення про Комісію з питань етики та академічної доброчесності. 3. Положення про запобігання академічному плагіату та іншим порушенням академічної доброчесності у навчальній та науково-дослідній роботі здобувачів освіти Карпатського національного університету імені Василя Стефаника. 4. Положення про запобігання академічному плагіату. 5. Склад комісії з питань етики та академічної доброчесності Карпатського національного університету імені Василя Стефаника. 6. Лист МОН України «До питання уникнення проблем і помилок у практиках забезпечення академічної доброчесності». Ознайомитися з даними положеннями та документами можна за посиланням: Електронний фонд локальних нормативно-правових документів Карпатського національного університету імені Василя Стефаника
Відвідування занять	Можливість і порядок відпрацювання пропущених здобувачем освіти занять регламентується «Положення про порядок організації та проведення оцінювання успішності здобувачів вищої освіти Карпатського національного університету імені Василя Стефаника». Ознайомитися з положенням можна за посиланням: Електронний фонд локальних нормативно-правових документів Карпатського національного університету імені Василя Стефаника У разі виконання завдання здобувачем освіти пізніше встановленого терміну, без попереднього узгодження ситуації з викладачем, оцінка за завдання – «незадовільно», відповідно до «Положення про порядок організації та проведення оцінювання успішності студентів Ознайомитися із положенням можна за посиланням: Електронний фонд локальних нормативно-правових документів Карпатського національного університету імені Василя Стефаника
Неформальна	Можливість зарахування результатів неформальної освіти

освіта	<p>регламентується «Положенням про визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної освіти в Карпатському національному університеті імені Василя Стефаника». Ознайомитися із положенням можна за посиланням: Електронний фонд локальних нормативно-правових документів Карпатського національного університету імені Василя Стефаника</p> <p>Додаткові бали до поточного контролю здобувач освіти може отримати, пройшовши навчальний курс у вигляді неформальної освіти з отриманням сертифікату в межах предмету вивчення дисципліни протягом навчального семестру, взявши участь у науковому, освітньому чи прикладному проєкті, який відповідає предмету дисципліни чи підготувавши дайджест (добір уривків з різних джерел на певну тематику, подану в переліку додаткових питань для опрацювання). У форматі дайджестів можна зробити системний аналіз будь-якого теоретичного положення, розкрити різні точки зору на будь-яку проблему, тему, питання та зробити узагальнюючі висновки:</p> <p><i>2 бали</i> – нараховується здобувачам освіти, які пройшли навчальний курс у вигляді неформальної освіти з отриманням сертифікату в межах предмету вивчення дисципліни протягом навчального семестру.</p> <p><i>2 бали</i> – нараховується здобувачам освіти, які взяли участь у науковому, освітньому чи прикладному проєкті, який відповідає предмету дисципліни.</p> <p><i>1 бал</i> – нараховується здобувачам освіти, які підготували дайджест на певну тематику в межах вивчення дисципліни.</p> <p>Також за рішенням кафедри здобувачам освіти, які брали участь у науково-дослідній роботі (роботі конференцій, студентських наукових гуртків та проблемних груп, підготовці публікацій), а також були учасниками олімпіад, конкурсів, можуть присуджуватися додаткові бали «Положення про порядок організації та проведення оцінювання успішності студентів». Ознайомитися із положенням можна за посиланням: Електронний фонд локальних нормативно-правових документів Карпатського національного університету імені Василя Стефаника</p>
--------	---

8. Рекомендована література

1. Ажнюк Б. М. Мовна політика: Україна і світ: Монографія. К. : Видавничий дім Дмитра Бураго, 2021. 420 с.
2. Белей Л. Л. Мовний маркетинг як інструмент мовної політики. Мовознавство. 2015. № 5. С. 3-12.
3. Гаджієв Р. Останнє слово. Світ мов, що зникають. Київ: Віхола, 2026. 336 с.
4. Гаджієв Р. Лінгвістика на карті світу. Непорозуміння, кримінал та інтриги в різних мовах. Київ: Віхола, 2023. 384 с.
5. Гардах С. Мови нам на користь / пер. з англ. Зорини Тіммерман. Київ: Yakaboo Publishing, 2021: 336 с.
6. Гаусс К.-Г. Європейська абетка. Чернівці, Книги-XXI, 2017. 192 с.
7. Демська О., Мальцев Е. Мовна політика : про ідентичність і успішність у глобальному світі. Мова : класичне - модерне - постмодерне : збірник наукових праць. 2016. Вип. 2. С. 16-26.
8. Демська О. Українська мова. Подорож із Бад-Емса до Страсбурга. Харків: Віват, 2024. 304 с.
9. Жайворонок В. Знаки української етнокультури: Словник-довідник. Київ : Довіра, 2006. 703 с.
10. Жайворонок В. Українська етнолінгвістика : нариси : навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Київ : Довіра, 2007. 261 с.
11. Клименко Ю. З історії створення міжнародних мов. Збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини. 2014. Вип. 2. С. 162-172

12. Кочерган М. Вступ до мовознавства : підручник. 2-е вид. Київ : Видавничий центр "Академія", 2005. 367 с.
13. Кочерган М. Загальне мовознавство : підручник. Вид. 2-ге, випр. і допов. Київ : Видавничий центр "Академія", 2006. 463 с.
14. Кріцберг Р. Я. Дивергенція та конвергенція регіональних варіантів англійської мови : автореф. дис... д-ра філол. наук: 10.02.04; Київський держ. лінгвістичний ун-т. К., 2001. 32 с.
15. Кудрявцева, Н. С. "Ідеальна мова" як лінгво-філософський феномен. *Actual Problems of Mind*, (10). 2017. С. 206-218.
16. Лисиченко Л. Структура мовної картини світу. *Мовознавство*. 2004. № 5-6. С. 36-41.
17. Лозинський Р. Географія і мовознавство: напрямки та проблеми взаємодії. *Мова і суспільство*. 2012. Вип. 3. С. 23-30
18. Лучик В. Вступ до слов'янської філології : підручник. 2-ге вид., виправл., доповн. Київ : Видавничий центр "Академія", 2013. 343 с.
19. Манакін В. Мова і міжкультурна комунікація : навчальний посібник. Київ : Видавничий центр "Академія", 2012. 284 с.
20. Масенко Л. Мова і політика. Вид. 2-ге, доповн. Київ : Соняшник, 2004. 119 с.
21. Масенко Л. Мова і суспільство : постколоніальний вимір. К. : Видавничий дім "Києво-Могилянська Академія", 2004. 162, [1] с.
22. Мацюк Г. Прикладна соціолінгвістика. Питання мовної політики: Навч. Посібн. Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2009. 212 с.
23. Мовні права в сучасному світі (Збірник наукових праць). Ужгород, 2014. 351 с.
24. Панов В. Розвиток ієрогліфіки та сучасні проблеми китайського письма. *Вісник Прикарпатського університету. Філологія*. Вип. 46. Івано-Франківськ, 2018. С. 109-114.
25. Українська мова : енциклопедія / НАН України, Ін-т мовознав. ім. О. О. Потебні, Ін-т укр. мови; редкол. : В. М. Русанівський [та ін.]. Вид. 2-ге, випр. і допов. Київ : Видавництво "Українська енциклопедія" ім. М. П. Бажана, 2004. 820, [2] с.
26. Українська мова у ХХ сторіччі: історія лінгвоциду. Документи і матеріали / Упорядн. : Л. Масенко, В. Кубайчук, О. Демська-Кульчицька; За ред. Л. Масенко. К. : Видавничий дім "Києво-Могилянська Академія", 2005. 399 с.
27. Шкуркіна В. М. Умови виникнення графічних форм знаків-символів (на прикладі клинопису, єгипетських та китайських ієрогліфів). *Культура України*. 2013. Вип. 44. С. 211-220.
28. Shcherbii N. Mit o jedności języków: polski vs ukraiński vs rosyjski – uwagi do genealogicznej klasyfikacji języków słowiańskich. *Language, Culture, Politics. International Journal*. Tom 1, 2025. <https://lcpjournal.panschelm.edu.pl/index.php/lcpi/article/view/65/74>
29. Batibo H. Language Decline and Death in Africa: Causes, Consequences, and Challenges. *Multilingual Matters*, 2005.
30. *Contact Languages: Ecology and Evolution in Asia*. Cambridge University Press, 2009. 257 p.
31. Dwyer A. M. Tools and techniques for endangered-language assessment and revitalization. URL : https://kuscholarworks.ku.edu/bitstream/handle/1808/7109/Dwyer2011_AssessRevitalize.pdf;jsessionid=C3B95578CE3A2B1972F0217563F54D7C?sequence=1
32. *Endangered Languages of the Caucasus and Beyond*. Brill, 2017. 299 p.
33. *Ethnologue: Languages of the World*. URL : <https://www.ethnologue.com/>
34. FAQ on endangered languages. United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization. URL : <http://www.unesco.org/new/en/culture/themes/endangered-languages/faq-on-endangered-languages/>
35. Florey M. *Endangered Languages of Austronesia*. Oxford ; New York : Oxford University Press, 2010.
36. Geographical distribution of languages worldwide. URL : <https://www.worlddata.info/languages/index.php>
37. Goddard C. *The Languages of East and Southeast Asia: An Introduction*. OUP Oxford, 2005. 336 p.

38. Goddard C., Wierzbicka A. Words and Meanings: Lexical Semantics Across Domains, Languages, and Cultures. OUP Oxford, 2014. 314 p.
39. Language Diversity Endangered. Walter de Gruyter GmbH & Co KG, 2015. 471 p.
40. Language Policy and Linguistic Justice: Economic, Philosophical and Sociolinguistic Approaches. Springer, 2018. 535 p.
41. Languages at War: Policies and Practices of Language Contacts in Conflict. Palgrave Macmillan, 2012. 269 p.
42. Lingua Franca: Chimera Or Reality? European Commission. Directorate-General for Translation. Dictus, 2011. 91 p.
43. Nye M. J. Speaking in Tongues. URL : <https://www.sciencehistory.org/distillations/magazine/speaking-in-tongues>
44. Pei M. One Language for the World. Biblo & Tannen Publishers, 1968. 291 p.
45. Rogers H. Writing Systems: A Linguistic Approach. Wiley, 2005. 322 p.
46. Spolsky B. Language Policy Cambridge University Press, 2004. 250 p.
47. The Cambridge Handbook of Areal Linguistics. R. Hickey (ed.). Cambridge University Press, 2017.
48. The Cambridge Handbook of Endangered Languages. Cambridge University Press, 2011
49. The Positive Lexicography Project. URL : <https://hifisamurai.github.io/lexicography/>
50. The World Atlas of Language Structures/ M. Haspelmath, M. S. Dryer, D. Gil, B. Comrie. OUP Oxford, 2005.
51. Typology of Writing Systems. John Benjamins Publishing, 2013. 163 p.
52. Wierzbicka A. Emotions Across Languages and Cultures: Diversity and Universals. Cambridge University Press, 1999. 349 p.
53. Wierzbicka A. Understanding Cultures through Their Key Words: English, Russian, Polish, German, and Japanese. Oxford University Press, 1997. 328 p.

Викладачі _

**Наталія ЩЕРБІЙ
Галина ЛІЩИНСЬКА**